

پودمان ۲

نگهبانی

واحد یادگیری نگهبانی پایانه

جدول بودجه بندی پودمان نگهبانی					
جلسه	واحد یادگیری	پودمان	رئوس محتوا	زمان آموزش	
				نظری	عملی
۱	پودمان نگهبانی	دوم	مقدمه، مفهوم نگهبان، نگهبانی، اهداف نگهبانی،	۲	ساعت
۲			وظایف عمومی نگهبان، آشنایی کامل با نوع پایانه و محیط کار، وظایف نگهبان در قبال کنترل تردد کارکنان و مراجعین	۲	۳
			نحوه برقراری ارتباط مؤثر با مراجعین، کنترل ساختمان‌ها و ورود و خروج	۲	۳
۳			وظایف عمومی نگهبان محل یا زمان نگهبانی، وسایل نقلیه،	۲	۴
			تغییر پست نگهبان، حفاظت گفتار	۱	۲
۴			گزارش نویسی پس از اتمام ساعات نگهبانی	۳	۴
۵			وظایف عمومی نگهبان سایر وظایف عمومی نگهبان، وظایف اختصاصی نگهبان پایانه مسافربری و کالای مرزی	۱	۴
			وظایف مسئول انتظامات	۱	
۶			تقسیم بندی نقاط حساس پایانه، شگردهای سارقین،	۱	۴
			راه‌های نفوذ به پایانه، موضع نگهبانی	۲	۴
۷			نگهبانی در حال گشت، واکنش مؤثر به تهدیدات	۳	۴
۸			وسایل و ملزومات نگهبانی و گشت، کنترل عبور و مرور و بازرسی	۴	۴
	ارزشیابی پایانی	۲	ساعت		

برای شروع بحث ابتدا می‌توانید از تجربیات فیلم‌ها و یا سریال‌هایی که تا به حال دیده‌اند و در آنها نقش نگهبان بسیار مهم بوده است استفاده کنید. سپس مفهوم نگهبانی تشریح شود و از هنرجویان در مورد تعریف مفهوم نگهبانی سؤال شود، در حین پاسخ‌گویی متوجه می‌شوید که هر یک چه برداشتی دارند. اینکه با شغل نگهبانی چقدر آشنا هستند بحث و گفت‌وگو شود. بحث هنرجویان به صورتی هدایت کنید که در نهایت به اهداف نگهبانی برسند. به عبارت دیگر، توضیح در مورد اهداف نگهبانی با نتایج بحث‌ها همراه شود.

در پاسخ به فعالیت، دلایل متفاوت بودن وظایف عمومی و اختصاصی نگهبان پایانه بسته به نوع و موقعیت، مطرح شود و هر یک از هنرجویان دلایل خود را بیان کنند. یک نفر از هنرجویان دلایل را در وایت‌برد بنویسد و در خاتمه با توجه به دلایل گفته شده و موارد مشترک جمع‌بندی شود.

فعالیت کلاسی

دلایل متفاوت بودن وظایف عمومی و اختصاصی نگهبان پایانه بسته به نوع و موقعیت

وظایف عمومی نگهبان‌ها مشترک و یکسان است اما وظایف اختصاصی نگهبان متفاوت است زیرا پایانه‌ها کاربری‌های متفاوت دارند از جمله پایانه باری، پایانه مسافربری، پایانه مرزی و سوله‌ها. در پایانه‌های مسافری بسیاری از افراد، از کودک تا بزرگسال رفت و آمد می‌کنند. بنابراین نگهبان این پایانه باید دقت بیشتری در رفت و آمد افراد داشته باشد و باید خود را برای پاسخ‌گویی به سؤالات افراد آماده کند. در پایانه بار رفت و آمد افراد کمتر است ولی وسایل نقلیه باری، رانندگان و تعدادی از شرکت‌های باری، اسناد حمل‌ونقل بانکی (مانند بارنامه) در این پایانه است. نگهبان پایانه باری باید در خصوص حمل بارها و شرکت‌های باری اطلاعات لازم را کسب کند، تا آمادگی پاسخگویی به سؤالات را داشته باشد. بنابراین یکی از تفاوت‌ها نوع اطلاعاتی است که لازم است نگهبان بداند. تفاوت دیگر در طرز پوشش و نوع رفتار هر یک از آنهاست.

فعالیت کلاسی

دلایل اهمیت و ضرورت شغل نگهبانی در پایانه‌ها

نگهبانی در جامعه از مشاغل مهم محسوب می‌شود. کلیه اماکن عمومی و بیشتر اماکن اختصاصی نیاز به نگهبان دارند. این فرد باید جوانب خطرات شغل نگهبانی را در نظر داشته باشد، نگهبان مسئولیت تأمین امنیت و حفظ جان و اموال دیگران (مربوط به مکان نگهبانی) را با به خطر انداختن جان خود برعهده می‌گیرد. تصور کنید اگر یک مجتمع مسکونی بدون نگهبان باشد، چه اتفاقی می‌افتد؟ وقوع خطراتی از جمله سرقت، آب‌گرفتگی ناشی از ترکیدگی لوله‌ها، آتش‌سوزی در یک ساختمان چند طبقه، اجتناب‌ناپذیر است. وجود فردی به عنوان نگهبان به ساکنین ساختمان آرامش خاطر می‌دهد و وقوع چنین حوادثی را به حداقل می‌رساند. نگهبان در صورت وقوع حادثه‌ای سریعاً با ارگان‌های مربوطه تماس می‌گیرد و میزان آسیب‌ها را کاهش می‌دهد.

در پایانه‌ها که از محل‌های عمومی است وقوع خطرات بسیار بیشتر از یک مجتمع مسکونی است. نگهبان از مردم و کالاهایشان، از وسایل نقلیه، تجهیزات اداری، تجهیزات حمل‌کالا، تأسیسات فنی و غیره آنها حفاظت می‌کند و در اجرای این وظیفه خطیر از سایر افراد (نظیر متصدی سیستم حفاظت و متصدی پیشگیری از حوادث آتش‌سوزی) نیز کمک می‌گیرد.

برای شروع بحث ابتدا از هنرجویان داوطلب بخواهید ((نگهبان)) را به صورت علمی تعریف کنند (غیر از تعریف کتاب). سپس در مورد اجزای نگهبانی نظرشان را بخواهید. در ادامه تقسیم‌بندی مطرح شده در کتاب را شرح دهید. همچنین از آنها در مورد تفاوت مسئول انتظامات، سرنوبت و نگهبانی سؤال کنید.

وظایف نگهبان

برای بحث در مورد وظایف عمومی و اختصاصی نگهبان، ابتدا از هنرجویان بخواهید که برای هر کدام مثالی بیاورند و سپس با استفاده از آن مثال‌ها وظایف نگهبان را تعریف کنید.

برای تدریس این بخش (آشنایی کامل با نوع پایانه‌ها و محیط کار)؛ با توجه به شناخت اولیه هنرجو، نسبت به محیط پایانه‌ها، ابتدا سؤال را مطرح کنید، سپس با استفاده از پاسخ‌های داده شده و موارد گفته شده در کتاب آن را شرح دهید بهتر است برای تعدادی از آنها مثال بزنید یا اینکه از هنرجویان بخواهید مثال بزنند، از جمله :

نگهبان پایانه باید بداند واحد روابط عمومی پایانه تا چه ساعتی فعال و پاسخ‌گوست.

تأثیر محیط کار پایانه در وظایف عمومی نگهبان

در ادامه بحث از هنرجویان بخواهید که تفاوت نگهبان یک مجتمع مسکونی را با نگهبان یک برج اداری و نگهبان یک برج تجاری، توضیح دهند. سپس از آنها بخواهید که نظر خود را درباره‌ی وظایف نگهبان پایانه بیان کنند. برای هنرجویان توضیح دهید که نگهبان در چه شرایطی موظف به برخورد فیزیکی است و می‌تواند از وسایل و تجهیزات خود استفاده کند.

فعالیت کلاسی

■ آشنایی کامل با نوع پایانه و محیط کار

از هنرجویان بخواهید تا ویژگی‌های فیزیکی و ذهنی مورد نیاز برای یک نگهبان را توضیح دهند. همچنین بیان کنند که قدرت حافظه و به یاد داشتن اطلاعات، چقدر می‌تواند نگهبان را در اجرای این نقش کمک کند. برای اینکه از قدرت حافظه آنها آگاه شوید آزمایشی ترتیب دهید. به طور مثال اعدادی را روی تخته یادداشت کنید یا کاغذهایی با رنگ‌های متفاوت تهیه نمایید یا تعدادی وسیله را روی میز بچینید. سپس از آنها بخواهید که آنها را به خاطر بسپارند و پس از مدت زمانی نامنظم آنچه را به خاطر سپرده‌اند تکرار نمایند.

از فیلم‌ها و سریال‌های مختلف مثال‌هایی بیاورید که نگرهبان از طریق آشنایی با ظاهر و رفتار اشخاص و ساعت تردد آنها توانسته است سارقین و متجاوزین را شناسایی کند.

برای تمرین بیشتر ذهنی آنها شماره‌های ۴ رقمی تلفن داخلی چند واحد نمونه را بنویسید و بخواهید که آنها را حفظ و سپس تکرار نمایند. برایشان توضیح دهید که چگونه یک خودرو یا فرد مشکوک را تشخیص دهند.

■ وظایف نگرهبان در قبال کنترل تردد کارکنان و مراجعین

برای هنرجویان توضیح دهید که به افراد مشکوک باید چگونه نزدیک شوند، چگونه ساک و وسایل آنها را کنترل نمایند و در هنگام جست‌وجو باید به چه نکاتی دقت کنند.

از آنها بخواهید که یک سلسله مراتب حفاظتی مورد نیاز یک سازمان یا پایانه را پیشنهاد دهند. سپس از آنها بخواهید که در زمان ورود افراد متفرقه کارهایی را که باید انجام دهند مرور کنند.

از آنها بخواهید تا تصور کنند مسئول حفاظت از یک همایش یا مراسم هستند و نظر آنها را در خصوص ورود مهاجمین یا نفرات غیر مجاز در همایش و اهدافشان بپرسید. سپس در قالب یک مثال فرضی بخواهید که هم وظایف خود را به عنوان نگرهبان تبیین کند و هم وظایف فردی را که از طرف سازمان برای حراست مشخص شده است.

■ نحوه برقراری ارتباط مؤثر با مراجعین

هنرجو باید زبان بدن شخص مقابل را فرا بگیرد و بتواند صحت و سقم حرف‌های او را از حالات بدن وی حدس بزند. همچنین باید اصول اولیه و روان‌شناسی را در کلاس فرا بگیرد و بداند که برخورد فیزیکی و استفاده از تجهیزات باید حتی‌المقدور در مراحل پایانی قرار گیرد و قبل از آن سعی کند با ایجاد آرامش، وظایف نگرهبانی را انجام داد.

هنرجویان به صورت عملی و شبیه‌سازی نحوه برخورد با یک فرد عصبانی و آرام کردن وی را به صورت عملی تمرین نمایند. همچنین لازم است روش برخورد با یک خانم یا یک کودک را نیز تمرین کنند.

وی باید بداند که تفاوت‌های نژادی، جنسی، مذهبی، قومیتی یا ملیتی می‌تواند سبب سوءتفاهم و درگیری‌های ناخواسته شود. بعضی از برخوردها در بعضی زمان‌ها و مکان‌ها قابل پذیرش‌اند ولی در زمان و مکان دیگر ممکن است همان برخوردها سبب عصبانیت مخاطب و درگیری فیزیکی با او شود. با مثال‌هایی این تفاوت‌ها را توضیح دهید.

روش برخورد با یک فرد عصبانی و روش های آرام کردن وی

از دو هنرجو بخواهید که در مقابل یکدیگر بایستند و یکی از این دو نفر ضمن تشخیص زمان مناسب، از خود واکنش نشان دهد. این واکنش می تواند دعوت به آرامش، دفاع در برابر وی یا پیش دستی و حمله قبل از تهاجم شخص مقابل باشد.

روش برخورد با یک خانم یا یک کودک

از دو هنرجو بخواهید که در مقابل یکدیگر بایستند. فرض می شود که یکی از این دو نفر، خانم یا کودک باشند.
نگهبان فرضی باید سعی کند ضمن رعایت ادب و موازین اسلامی، فرد مقابل را به آرامش دعوت نماید. اما در صورت تهاجم آن فرد نگهبان باید بداند که اولویت دفاع و رعایت مقررات است. بحث های هنرجویان در هنگام ایفای نقش در دو فعالیت کارگاهی را هدایت کنید تا به نتیجه درستی از این دو فعالیت برسید.

■ کنترل ساختمان ها و ورود و خروج

برای سنجش فیزیک بدنی و توانایی های جسمی هنرجویان از آنان بخواهید فواصل مشخصی را در زمان های تعیین شده و مناسب بدوند.
آزمایش دیگر این است که هر دو نفر یک تیم تشکیل دهند و نفری که باید فرار کند در یک فاصله مشخص قرار گیرد. آنگاه از نفر دوم بخواهید، در نقش نگهبان، وی را دستگیر نماید.
برای اینکه شبیه سازی واقعی تر باشد می توانید از نفر نگهبان بخواهید که تجهیزات ایمنی را نیز، که سنگین و دست و پاگیر است، با خود حمل نماید.

تأثیر شرایط فیزیکی نگهبان در اجرای وظایف

چند تصویر از چند شخص متفاوت، به هنرجویان نشان دهید و از آنها بخواهید که نشان دهند برای وظیفه نگهبانی کدام شخص از لحاظ فیزیک بدنی شرایط مناسب تری دارند.
از هنرجویان بخواهید مزیت ها و معایب فیزیکی هر یک را توضیح دهند. بررسی شاخص (پارامتر) هایی مانند قد، سن، اضافه وزن، فیزیک ورزشکاری، قدرت سیستم هوازی و تنفسی در این خصوص لازم است و باید مورد توجه قرار گیرد.

■ محل یا زمان نگهبانی

برای تمرین می توانید چند موضع را برای یک هنرجو در نقش نگهبان تعیین کنید و از چند هنرجوی دیگر بخواهید که به این مواضع که در دید یکدیگر نیستند نفوذ کنند. نگهبان باید با سرعت و دقت مناسب، مواضع را نگهبانی کند به صورتی که بازدید برای مهاجمین، نامنظم و غیرقابل پیش بینی باشد.

■ وسایل نقلیه

در پایانه، بسیاری از ماشین‌ها، که دارای تجهیزات با ارزش‌اند و نگهبان باید از آنها مراقبت کند، به‌صورت ساعتی، شبانه‌روزی و هفتگی پارک می‌شوند. از هنرجویان بخواهید که با کمک یکدیگر فهرستی از وسایل احتمالی با ارزش و قابل سرقت از درون ماشین تهیه کنند. به آنها بگویید که در هنگام بازدید از یک ماشین، در زمانی که راننده آن حاضر نیست، به چه نکاتی باید دقت کنند. تردد وسایل نقلیه، که به‌منظور جابه‌جایی کالا و ورود آن به محیط انجام شود، ممکن است افراد غیرمجاز، در هنگام ورود ماشین یا در هنگام خروج ماشین، نفوذ کنند. به هنرجویان نشان دهید که در این موارد چگونه ماشین را متوقف و چگونه بازدید کنند و اگر ماشین توقف نکرد براساس دستورالعمل‌های ابلاغ شده چگونه از تجهیزات خود استفاده کنند. به آنها بگویید که اگر ماشین حاوی اجناس مشکوک یا غیرمجاز بود باید از چه اشخاصی کسب اطلاع کنند و از چه مافوقی کسب تکلیف نمایند.

■ تغییر پست نگهبان

هنرجو باید کارهایی را که در حین تغییر پست نگهبانی اتفاق می‌افتد عملاً تمرین نماید.

از گروه‌های دو نفره هنرجویان استفاده کنید و از آنها بخواهید که کلمه رمزی را که به آنها گفته‌اید در هنگام تغییر، مورد استفاده قرار دهند. به دو نفر دو کلمه متفاوت بگویید و هنگامی که با این مشکل مواجه شدند از آنان بخواهید که حدس بزنند در این لحظه چه کاری باید انجام دهند. همچنین از آنها بخواهید، در صورتی که وسایل ارتباطی در دسترس است یا در دسترس نیست، تفاوت‌ها را بیان کنند. در صورتی که وسیله ته‌اجمی (مانند باتوم یا وسیله دیگری) در دسترس باشد یا نباشد واکنش‌های متفاوت را نیز بیان کنند.

■ حفاظت گفتار

برای هنرجویان توضیح دهید که معنی حفاظت گفتار چیست و چه اطلاعاتی محرمانه تلقی می‌شوند.

برای آنها توضیح دهید که چه اطلاعاتی را باید به چه نفراتی داد. باید بدانند که چه اطلاعاتی باید به نفرات مافوق و چه اطلاعاتی باید به نفرات زیردست داده شود. به آنها بگویید که تماس‌های تلفن ثابت و تلفن همراه قابل شنود هستند. امنیت نرم‌افزارهای تلفن همراه (موبایل) و رایانه را به آنها گوشزد کنید و به آنها بگویید که اطلاعات محرمانه را به‌صورت حفاظت شده نگهداری و جابه‌جا کنند. خطرات حضور در شبکه‌های اجتماعی را برای یک نگهبان، به آنها یادآور شوید.

به آنها بگویید که رمز رایانامه (ایمیل) و تلفن همراه خود را چگونه انتخاب کنند تا اطلاعات آنها به راحتی به سرقت نرود. در نهایت به آنها گوشزد نمایید که با وجود رعایت همه موارد فوق در هیچ زمان ایمنی صددرصد نیست.

فعالیت کلاسی

ویژگی‌های رفتاری نگهبان

با توجه به تصاویری که در کتاب آمده است می‌توانید تعدادی تصاویر دیگر با موضوع ویژگی‌های رفتاری نگهبان با مطرح کردن ویژگی‌های رفتاری از هنرجویان بخواهید فهرستی از ویژگی‌ها، از جمله صداقت، امانت‌داری، مسئولیت‌پذیری، احترام به قوانین و...، که متناسب با شخصیت نگهبان پایانه است، در کلاس تهیه و اولویت بندی کنند. همچنین در مورد اینکه همه نگهبان‌ها (مکان‌های عمومی، مجتمع‌های مسکونی یا نگهبان مکان‌های دولتی) باید این ویژگی‌ها را داشته باشند در کلاس بحث و نتیجه‌گیری شود.

■ گزارش‌نویسی پس از اتمام ساعات نگهبانی

از آنها بخواهید که گزارش تلفنی، شفاهی و کتبی را با هم مقایسه و مزایا و معایب هر یک را بیان کنند.

گزارش‌نویسی را با هنرجویان تمرین کنید و ضمن مروری بر آیین نگارش، نحوه نگارش نامه برای مافوق و زیر دست را برای آنها روشن نمایید. آتش‌سوزی، ریختن آوار، برق‌گرفتگی، سقوط از ارتفاع، خرابی آسانسور، ترکیدگی لوله‌های آب و گاز و... از مواردی است که محتوای گزارش وقایع غیرمترقبه را تشکیل می‌دهند.

نحوه گزارش شفاهی، بسته به پست مقام مافوق و نوع و شدت حادثه باید به روش‌های متفاوت تمرین شود.

به آنها بگویید که در حوادث مختلف باید برای چه سازمان‌هایی گزارش و نامه تهیه کنند و می‌توانند از چه سازمان‌هایی اطلاعات دریافت نمایند.

نحوه نوشتن مقدمه، استفاده از تصاویر و ضمیمه و بخصوص نوشتن بخش نتیجه‌گیری گزارش (اگر لازم است) آنها را مرور کنید. از آنها بپرسید چه گزارش‌هایی را باید روزانه تهیه کنند و چه گزارش‌هایی صرفاً در زمان حوادث صادر می‌شود.

■ وظایف نگهبان در هنگام بروز آتش‌سوزی

از هنرجویان بخواهید که تصور کنند در پایانه یک آتش‌سوزی رخ داده است. از آنها بخواهید تا بگویند در این لحظه چه وظایفی برعهده دارند. بستن شیر گاز و قطع نمودن برق از چه نقاطی باید انجام پذیرد.

از آنها بپرسید باید به چه افرادی کمک کنند و یادآور شوید بانوان باردار، سالمندان، افراد دچار شکستگی عضو یا معلولیت جسمی و کودکان در اولویت هستند.

این نکته مهم را به آنها یادآور شوید که همواره حفاظت جان مهم تر از اموال است و کسی نباید در محل برای جمع آوری وسایل خود باقی بماند. از آنها بپرسید که چگونه امنیت محل حادثه را تأمین و چگونه برای رسیدن نیروهای کمک رسان اقدام می کنند. هنرجویان باید پس از صحبت با هم، فهرستی از اطلاعات را ارائه دهند که بسته به نوع حادثه و نوع نیروی کمک رسان آماده و گزارش شود. از یکی از هنرجویان دعوت کنید که در نقش نگهبان، وظایف سایر نفرات پایانه را در هنگام حادثه به آنها اعلام نماید.

■ وظایف اختصاصی نگهبان

از چند هنرجو بخواهید که تصور کنند نگهبان پایانه مسافربری، پایانه کالا، نگهبان ساختمان، انبار و... هستند. دو به دو از آنها بپرسید که به نظرشان، وظایف آنها چه تفاوتی با یکدیگر دارد. از آنها بخواهید تا تصور کنند با استفاده از دوربین مداربسته یا بی سیم از وقوع یک حریق، دزدی و... مطلع شده اند. از آنها بپرسید، بسته به نوع و موقعیت نگهبانی خودشان، چه واکنش مناسبی خواهند داشت.

فعالیت کلاسی

شباهت ها و تفاوت های وظایف نگهبان ساختمان مسکونی با نگهبانی پایانه

هنرجویان لازم است فهرستی از شباهت ها و تفاوت های وظایف نگهبان ساختمان با نگهبان پایانه را تهیه و در کلاس ارائه کنند این فهرست باید شامل تفاوت ها و شباهت های وظایف عمومی و اختصاصی آنها باشد. در کتاب درسی به وظایف عمومی و اختصاصی نگهبان پایانه اشاره شده است با این توضیح که وظایف عمومی می تواند برای همه نگهبانان یکسان باشد. تأکید می شود، برای نتیجه گیری، هنرجویان خودشان در کلاس بحث و گفت و گو کنند. هدایت بحث ها با شما خواهد بود.

فعالیت کلاسی

چگونگی برخورد با مراجعه کننده مشکوک یا پرخاشگر

شما می توانید این فعالیت را به صورت ایفای نقش با انتخاب دو نفر هنرجو به طور داوطلبانه انجام دهید. در هنگام ایفای نقش، هنرجویان دیگر می توانند با مشاهده نمایش نکات لازم را یادداشت و در پایان نمایش نظرات خود را بیان کنند. در این ایفای نقش، هم با مراجعه کننده مشکوک و هم با مراجعه کننده پرخاشگر برخورد شود. ایفای نقش و نحوه برخورد با افراد مشکوک یا پرخاشگر روش های برخورد متفاوتی را می طلبد به این ترتیب هنرجویان می توانند به چنین روش های درستی برسند.

بحث درباره وظایف عمومی و اختصاصی یک نگهبان

هنرجویان، با توجه به مطالب کتاب درسی مربوط به وظایف عمومی و اختصاصی نگهبان، آنها را از دیدگاه خودشان مورد بررسی قرار دهند و درباره آنها بحث و نتیجه‌گیری کنند.

■ کارهایی که برای نگهبان ممنوع است

از یک هنرجو بخواهید که کارهای یک نگهبان را شرح دهد و از سایرین بخواهید که کارهای اشتباه او را گوشزد کنند. قبلاً به آن هنرجو گفته شود که تعمداً بعضی کارهای اشتباه در حین نگهبانی را نیز به صورت نامنظم بیان نماید. در مورد کارهایی مانند دیدن تلویزیون، گوش دادن به رادیو، خوردن و آشامیدن و اینکه در هنگام نگهبانی می‌توانند آنها را انجام دهند یا ندهند، در کلاس با هنرجویان بحث نمایید.

■ تقسیم‌بندی نقاط حساس یک پایانه

از هنرجویان بخواهید که فهرستی از نقاط مهم پایانه تهیه کنند. به نظرشان نگهبانی یک انبار مواد مشتعل‌شونده یا منفجرشونده چه تفاوت‌ها و حساسیت‌هایی با نگهبانی پایانه مسافری دارد.

■ راه‌های نفوذ به پایانه و موضع نگهبانی

بهترین محل‌های نگهبانی در یک پایانه

برای هنرجویان یک نقشه فرضی از پایانه تهیه کنید و از آنها بخواهید مواضع نگهبانی پیشنهادی خود را معرفی کنند. باید مواضع طوری انتخاب شود که حداکثر میدان دید و اختفا را داشته باشد و با سایر پست‌ها نیز حتی‌المقدور بتوان ارتباط چشمی برقرار کرد.

بررسی میزان کمبود ایمنی و پیشنهاد برای افزایش ایمنی

یک نقشه فرضی از یک ساختمان به هنرجویان بدهید و از آنها بخواهید راهکارهایی برای افزایش ایمنی آن ارائه دهند، از جمله:

- افزودن تلفن اضطراری؛
- اضافه کردن بی‌سیم؛
- افزایش روشنایی نقاط تاریک؛
- استفاده از نورافکن در بیرون ساختمان؛
- افزودن دوربین مدار بسته و....

■ نگهبانی در حال گشت

از آنها بخواهید تا گشت پیاده و موتورری را بیان کنند و تفاوت آنها را بگویند. بپرسید در چه زمانی از ماشین یا موتور به‌عنوان وسیله حمل‌ونقل و گشت‌زنی،

استفاده می‌شود. توضیح دهید گشت پیاده برای فواصل کم و گشت موتوری برای فواصل زیاد یا دارای نقاط متعدد نگهبانی است. در گشت موتوری می‌توان از وسایل بیشتر و سنگین‌تری مانند نورافکن یا بی‌سیم خودرویی استفاده نمود. از آنها بپرسید زمانی که سوار گشت موتوری هستند چه نکات ایمنی بیشتری را، نسبت به یک گشت پیاده، باید رعایت نمایند. از آنها بپرسید اگر در حالی که تنها در حال گشت‌زنی هستند و چند مهاجم به آنها حمله کنند چگونه باید واکنش نشان دهند و چگونه مافوق را از خطر آگاه سازند.

■ واکنش مؤثر به تهدیدات

چند هنرجو را به جلو آورده و از آنها بخواهید تا تصور کنند برای هر یک نمونه‌ای از انواع تهدیدات (سرقت، خراب‌کاری، ورود غیرمجاز، آشوب و...) اتفاق افتاده است. از آنها بپرسید برای هر تهدید چه واکنش مؤثری نشان می‌دهند. و در چه زمان‌هایی باید از نفرت مافوق، یا سازمان‌های همکار درخواست کمک کنند.

دفاع شخصی: (بررسی محیط پیرامونی، قبل از رخ دادن هر نوع درگیری)

قبل از اینکه درگیری رخ دهد سعی کنید آرامش خود را حفظ نمایید. و حتی اگر در بروز درگیری مقصر نبوده‌اید، با عذرخواهی از طرف مقابل، از شروع نزاع و ایجاد درگیری، حتی لفظی، جلوگیری کنید.

این کار برای افراد، به خصوص آنهایی که قدرتمند هستند و یا با تکنیک‌های دفاع شخصی آشنا هستند، کار دشواری است! اما بدانید و آگاه باشید که اقدام سودمند و عاقلانه‌ای است و هیچ درگیری و نزاعی، پایان خوشی ندارد!

قبل از آغاز درگیری: وقتی که یک درگیری شروع می‌شود باید از همه امکانات اطراف خود استفاده کنید. جدا از اینکه از چه ابزاری و به چه روشی از این ابزار و اسلحه یا وسیله دفاعی استفاده می‌کنید، باید بدانید در صورت لزوم چگونه می‌توان فرار کرد، به خصوص اگر درگیری شما با بیش از یک نفر باشد. باید از همه حواس پنجگانه خود به خوبی استفاده کنید. همیشه طوری بایستید که نور از پشت بدن شما به سمت جلو بتابد. هیچ‌گاه به مهاجم پشت نکنید و اجازه ندهید به شما نزدیک شود. در این صورت اگر کسی خواست از پشت سر به شما حمله کند غافل‌گیر نخواهید شد. می‌توانید پشت به آفتاب یا رو به یک شیشه قرار بگیرید تا کنترل بهتری نسبت به پشت سر خود داشته باشید.

به هیچ وجه به مهاجم پشت نکنید و طوری بایستید که مهاجم در دید شما باشد. هرگز طوری رفتار نکنید که احساس کند شما ضعیف هستید یا از مهاجم ترسیده‌اید. فاصله خود را از فرد مهاجم حفظ کنید: در هر درگیری باید حداقل فاصله را از

حریف حفظ کنید. در این صورت اگر حریف شما سلاح سرد داشته باشد برای دفاع از خود فرصت کافی خواهید داشت. یک قانون ساده وجود دارد: «اگر حریف شما بخواهد به شما ضربه بزند به اندازه کافی به شما نزدیک باشد». اگر از دسترس آنها خارج باشید به این معناست که آنها نمی‌توانند به شما ضربه بزنند. سعی کنید حتی اگر نمی‌توانید کاملاً از دسترس او خارج شوید، به گونه‌ای قرار بگیرید که حداقل از یک دست او در امان باشید. مثلاً می‌توانید به جای اینکه در مقابل او قرار بگیرید سعی کنید کنار او قرار بگیرید، در حالی که شما با هر دو دست به او مسلط هستید. دستان خود را بالا بگیرید. به هر حال سعی کنید بین خود و حریف چیزی حائل نمایید. برای جلوگیری از چاقو خوردن، همان‌طور که نباید خیلی نزدیک شوید، نباید خیلی هم دور شوید. چون اگر به اندازه کافی نزدیک باشید راحت تر می‌توانید چاقو یا پنجه بکس او را کنترل کنید. بهترین موقعیت فاصله گرفتن به اندازه یک دست است.

خونسرد باشید: تا جایی که می‌توانید خونسرد و آرام باشید و نفس عمیق بکشید. هرچه آرام‌تر باشید تمرکز بیشتری خواهید داشت و ضربه زدن به شما سخت‌تر می‌شود و احتمال مصدومیت شما کمتر خواهد بود.

حرکات حریف خود را زیر نظر داشته باشید: حرکات و جابه‌جایی‌های حریف خود را مدنظر داشته باشید. ضربه زدن و بازکردن گارد به حریف کمک می‌کند و باعث می‌شود او راحت‌تر بتواند به شما آسیب برساند. بنابراین روی حرکات او تمرکز کنید، در این صورت اگر حمله کرد نقاط آسیب‌پذیر او در دستان شما قرار خواهد گرفت و می‌توانید با کمترین انرژی بیشترین نتیجه را بگیرید.

تعادل خود را حفظ کنید: هنگام درگیری و فرار باید تعادل خود را حفظ کنید و در هر حال روی پاهای خود بایستید. پاهای خود را به اندازه عرض شانه باز کنید کمی زانوهای خود را خم کنید. زمین خوردن برای کسی که در حال درگیری فیزیکی است می‌تواند بسیار خطرناک باشد، به خصوص اگر مهاجم اسلحه سرد داشته باشد. ولی اگر به هر دلیل زمین خوردید در کمترین زمان ممکن بلند شوید و فاصله خود را حفظ نمایید.

مراکز مهم حساس در بدن: قسمت‌های مهم و حساس در ناحیه صورت شامل چشم، گیج‌گاه، گوش و بینی است. در دفاع شخصی باید این نکته را دانست که سعی کنیم به این نقاط توجه داشته باشیم تا با زدن ضربه در زمان مناسب، بتوانیم خود را از دست مزاحمان خلاص و خود را رها کنیم.

به نقاط نرم (صورت، گردن، پهلو، شکم، ناحیه عصبی زیر معده و...) ضربه بزنید. به این

ترتیب این شانس را خواهید داشت تا او را موقتاً زمین گیر کنید. ضربه به بینی سبب می شود همه چیز در برابر چشمان مهاجم تیره و تار شود و شدیداً احساس درد کند. هنگامی که در دستان طرف مقابل گیر می افتید یا در دسترس دستان او هستید، از لگدهای پایین استفاده کنید. ضربه های پای شما باید به ساق، زانو، پشت زانو، عضلات ساق و قوزک پا وارد شود. ضربات خود را به بالاتر از زانو وارد نکنید چون به احتمال زیاد آنها پای شما را خواهند گرفت.

با سر به صورت فرد مهاجم ضربه بزنید. پیشانی افراد دارای استخوان محکمی است که برای ضربه زدن بسیار مناسب است. می توانید به بینی یا صورت مهاجم شوری که مقابل شما ایستاده است ضربه بزنید. این ضربه ای است که بسیاری از مبارزان برای آن آماده نیستند. مراقب باشید ضربه به گیج گاه حریف ممکن است به مرگ او ختم شود. در یک ضدحمله و جا خالی دادن می توانید او را روی زمین بیندازید یا تعادل او را بهم بزنید و گردن او را در اختیار بگیرید. حتی اگر حریف شما بسیار قوی باشد به این روش می توانید او را به زانو در آورید.

اگر با بیش از یک نفر مبارزه می کنید، بدون معطلی اولین کسی را که به شما نزدیک می شود زمین گیر کنید، وقتی که روی زمین افتاده یا از حرکت باز مانده است، بدون معطلی فرار کنید برخی مواقع، مغلوب ساختن یک مهاجم شرور، بقیه آنها را از حمله به شما بازمی دارد.

نکاتی را که باید به خاطر بسپارید عبارت اند از:

روش ایستادن

ضربه با کف دست

ضربه با زانو

ضربه با آرنج

ضربه به کشاله ران

ضربه با استفاده از مشت

روش جست و جو نمودن

هنرجویان باید روش عملی جست و جو نمودن فرد مشکوک را تمرین نمایند.

شکل ۳- جست و جوی دیواری

شکل ۲- جست و جوی ایستاده

شکل ۵- جست و جو در حالت درازکش

شکل ۴- جست و جوی روی زانو

وسایل و ملزومات نگهداری و گشت

روش گرفتن باتوم، شناخت نقاط آسیب پذیر بدن و استفاده از آن

در کلاس به صورت عملی باتوم را با تونفا مقایسه کنید. شیوه حمله و دفاع این دو وسیله با هم تفاوت دارد. روش حمله، دفاع و دستگیر نمودن فرد مهاجم با هر یک از این تجهیزات را به صورت تک نفره و به صورت عملی تمرین نمایید.

فعالیت کارگاهی

ضربه به نقاط فشاری

خلع سلاح مهاجم

کنترل شخص

کنترل فرد مهاجم

شکل ۶

شکل ۷

با استفاده از تکنیک‌های حفاظت شخصی و مرور آنها سعی کنید در یک آزمایش عملی سلاح سرد را از دست مهاجم خارج کنید و یا با استفاده از تجهیزات همراه نگهبان، وی را خلع سلاح نمایید.

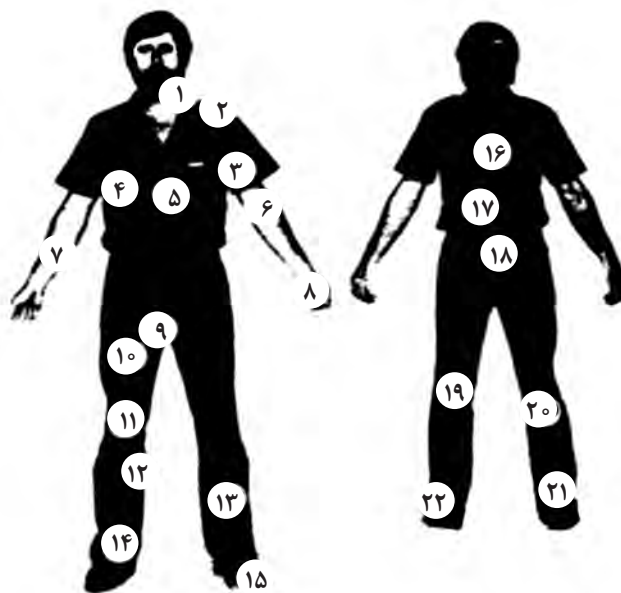
هر شخصی نقاط حساسی در بدن خود دارد که می توان از این نقاط برای ضربه زدن استفاده نمود.

شکل ۸- مناطقی که نباید با باتوم به آنها ضربه زد

شکل ۹- مناطقی که می توان با باتوم به آنها ضربه زد

شکل ۱۰- نقاط آسیب پذیر بدن

جلوی بدن

- ۱- ترقوه بالا
- ۲- شانه
- ۳- جلوی بازو
- ۴- دنده
- ۵- جناغ سینه
- ۶- سطح داخلی آرنج
- ۷- ساعد
- ۸- دست
- ۹- کشاله ران
- ۱۰- ران
- ۱۱- کاسه زانو
- ۱۲- سمت پشت ساق پا
- ۱۳- ساق پا
- ۱۴- جلوی مچ پا
- ۱۵- انگشتان پا

پشت بدن

- ۱۶- پشت کتف
- ۱۷- کلیه
- ۱۸- دنبالچه
- ۱۹- پشت زانو
- ۲۰- عضلات ساق پا
- ۲۱- تاندون مچ پا
- ۲۲- استخوان قوزک

چهار روش برای زدن دست‌بند وجود دارد:
۱- پیش‌بینی احتمال وجود مقاومت

شکل ۱۱

سعی کنید حتی‌المقدور از پشت دست‌بند
بزنید. زمانی که مهاجم فرایند دست‌بند
زدن را نبیند مقاومت کمتری می‌کند

شکل ۱۲

در این حالت سعی کنید تعادل خود را
حفظ کنید.

شکل ۱۳

روش صحیح حمل دست‌بند به صورت زیر
است:

شکل ۱۴

شکل ۱۵

۲- زدن دست بند از پشت:

باید پشت دست‌ها روبه‌هم و انگشتان دست‌ها در پشت کمر قفل شده باشد تا میزان مقاومت کمتر باشد.

شکل ۱۶

باید از شخص بخواهید دست‌ها را به پشت بیاورد، به صورتی که پشت دست‌ها همدیگر را لمس کنند و انگشتان، مانند حالت دعا باز باشند.

شکل ۱۷

در این حالت باید مچ چپ شخص را بگیرید و کمان دست‌بند را روی مچ شخص فشار دهید.

شکل ۱۸

شکل ۱۹

سپس قسمت کمان بخش دیگر دست بند را روی مچ راست شخص فشار دهید و دست بند را محکم کنید. مواظب باشید که دست بند بیش از حد محکم بسته نشود.

شکل ۲۰

۳- زدن دست بند از بالای سر

شخص باید دست‌ها را پشت سر قرار دهد و انگشتان دست را در هم قفل کند. این روش دست بند زدن می‌تواند در حالت ایستاده یا نشسته انجام شود.

شکل ۲۱

سپس در پشت وی قرار بگیرید و ضمن گرفتن مچ دست چپ او، کمان دست بند را روی آن فشار دهید و دست بند را ببندید. می‌توانید برای جلوگیری از حرکت وی، زانوی خود را پشت زانوی او قرار دهید.

شکل ۲۲

دستی را که دست بند زده‌اید با یک حرکت دایره‌ای به پشت او بیاورید. در این حالت دست دیگر باید کماکان روی سر باشد.

شکل ۲۳

سپس دست دیگر را به پشت کمر وی بیاورید و دو دست را به سمت هم بفشارید. در این حالت کف دست‌ها باید به سمت بیرون باشد.

۴- زدن دست بند از جلو

برای زدن دست‌بند به خانم‌های باردار یا کسانی که معلولیت و مشکل حرکت دست دارند لازم است از جلو باشد. در این حالت مچ دو دست را بگیرید و دست‌ها را به هم

نزدیک کنید، به‌صورتی که انگشتان کوچک دو دست به هم بچسبند.

سپس کمان دست‌بند را روی مچ سمت چپ فشار دهید و بعد از آن همین کار را روی مچ دست راست انجام دهید.

شکل ۲۴

فعالیت کارگاهی

روش‌های متفاوت زدن دست‌بند به شخص خاخی و حمل شخصی که دست‌بند زده شده

در این بخش باید هنرآموز خیره به‌صورت عملی روش استفاده از دست‌بند، روش باز و بسته نمودن آن، روش حمل شخص دست‌بند زده شده را تمرین نماید. استفاده از دست‌بند و بستن آن به‌صورت بسیار محکم سبب آسیب‌دیدگی شخص می‌شود و از خون‌رسانی به نقاط مختلف بدن وی جلوگیری می‌کند.

هنرجو باید نحوه استفاده از گاز اشک‌آور را به‌صورت عملی و کارگاهی تمرین نماید. باید بداند در چه زمانی می‌توان از این وسیله استفاده کرد. همچنین نحوه اسپری نمودن آن به فرد مهاجم در فواصل مختلف تمرین شود. هنرجو باید بداند که چگونه اثرات گاز اشک‌آور را خنثی کند.

استفاده از «شوکر» هر چند می‌تواند یک راه حل دفاعی باشد ولی می‌تواند برای افرادی که ناراحتی قلبی دارند و یا قلبشان با باتری کار می‌کند، کشنده باشد. بهتر است این وسیله در کارگاه با کمترین میزان شدت، تنظیم شود تا هنرجویان با یک تماس کوچک، بتوانند تأثیر آن را درک کنند.

انواع چراغ قوه، قابلیت‌های هر یک، روش دفاع با آن و روش فرستادن پیام با چراغ قوه هنرجو باید روش دفاع با تجهیزاتمانند چراغ قوه‌های دسته بلند را تمرین کند. بعضی از انواع چراغ قوه‌های پیشرفته امروزی حاوی سوت و آژیرند و به صورت دستی فعال می‌شوند و طول دسته آنها برای حالت دفاع افزایش می‌یابد.

بچرخانید تا نور (لامپ) ال ای دی بزرگ و روی آن زوم شود

شکل ۲۵

قابل افزایش تا ۱۰ سانتی‌متر

شکل ۲۶

قابل تنظیم از ۳۲ سانتی متر تا ۴۲ سانتی متر

شکل ۲۷

بعضی از انواع چراغ قوه‌های پیشرفته امروزی نیز حالت هجومی دارند و بعضی نیز حاوی شوکر هستند. نحوه اطلاع‌رسانی دیداری و فرستادن پیغام‌های مختلف با چراغ قوه باید به صورت عملی تمرین شود. هنرجو باید روش زوم کردن نور با چراغ قوه‌های پیشرفته امروزی را به صورت عملی تمرین نماید.

سیگنال کمک اس.او.اس (S.O.S)

این سیگنال (S O S یا Save Our Souls) بهترین علامت شناخته شده وضعیت بحرانی بین‌المللی است. هر شخصی باید با (S O S) آشنایی داشته باشد. این علامت را می‌توان با هر روش صوتی و بصری منتقل کرد. کدی که برای ارسال این علامت وجود دارد به این صورت است:

سه علامت کوتاه - سه علامت بلند - سه علامت کوتاه

شکل ۲۸

هنرجو باید نحوه کار با سایر تجهیزات و همچنین روش اطلاع‌رسانی با استفاده از بی‌سیم (دستی و خودروبی) را به صورت عملی تمرین نماید.

فعالیت کارگاهی

انواع بی‌سیم، روش استفاده، تعیین فرکانس، امتحان برد بی‌سیم؛ و بررسی دستگاه از لحاظ نویز در نقاط مختلف:

بی‌سیم یک نوع رادیو است که برخلاف رادیو، که تنها گیرنده است، یک دستگاه فرستنده-گیرنده دوطرفه است. بی‌سیم، هم به صورت دستی و هم به صورت ثابت (در خودرو یا در مکان ثابت) در دسترس است. به گونه دستی آن واکی تاکی (walkie-talkie) می‌گویند، که با فشار دادن یک دکمه (push to talk) جهت مکالمه آماده می‌شود. فرکانس کار دستگاه‌های بی‌سیم متفاوت است، اما پرکاربردترین آنها از ۱۷۴-۱۳۶ مگاهرتز (VHF) و ۴۷۰-۴۰۰ مگاهرتز (UHF) است. برد یک دستگاه بی‌سیم به قدرت خروجی آن بستگی دارد و عوامل محیطی بر برد این دستگاه‌ها تأثیرگذار است.

رادیوهای بی‌سیم دارای انواع مختلفی به شرح زیر هستند:

- ۱- بی‌سیم‌های دستی معمولی
- ۲- بی‌سیم‌های دستی آی اس (ضد گاز)
- ۳- بی‌سیم‌های دستی ضد انفجار (ای ایکس)
- ۴- بی‌سیم‌های خودروبی
- ۵- بی‌سیم‌های دریایی.

بی‌سیم‌ها در دو مد دیجیتال و آنالوگ ارائه می‌شوند. بی‌سیم‌های دیجیتال، قابلیت برنامه‌ریزی در دو مد آنالوگ و دیجیتال را دارند. برای اجرای این فعالیت باید در کارگاه یک دستگاه بی‌سیم یا یک دستگاه واکی تاکی موجود باشد.

ارزشیابی شایستگی نگهبانی

شرح کار:

۱- هنرستان: با ارائه پلان‌های تهیه شده توسط هنرآموز، هنرجویان نقاط حساس و نقاط کور مربوط به پلان را تعیین نمایند.
با توجه به پلان ارائه شده، محل مناسب نگهبانی و نصب دوربین را تعیین نمایند.
۲- محیط پایانه: هنرجو متناسب با محل نگهبانی تجهیزات امنیتی و حفاظتی را انتخاب نماید. - انجام مراحل لازم با فرض تغییر شیفت کاری در گروه‌های دو نفره - انتخاب نوع گشت (پیاده و موتوری) متناسب با شرایط محل منتخب هنرآموز و تعیین نقاط ضعف در این مرحله.
تعیین نقاط ضعف نگهبانی محل منتخب هنرآموز - دریافت نمونه گزارشات از اتاق مونیورینگ در شرایط مختلف بحرانی و رسیدگی و پاسخگویی به آنها با استفاده از تجهیزات نگهبانی و حفاظتی.

استاندارد عملکرد:

تأمین امنیت محیط کار بر اساس دستورالعمل تعیین شده پایانه با استفاده از تجهیزات نگهبانی و حفاظتی

شاخص‌ها: کتاب درسی - دستورالعمل تعیین شده پایانه و شرح وظایف نگهبان - تجهیزات در اختیار - شرایط تعیین شده توسط هنرآموز.

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: محل برگزاری آزمون: در دو مرحله ۱- محیط هنرستان ۲- محیط یکی از پایانه‌های مسافبری
مدت آزمون: به ازای هر دانش‌آموز و برای هر مرحله ۶۰ دقیقه. - اخذ آزمون به صورت انفرادی و در بعضی موارد گروه‌های دو نفره
ابزار و تجهیزات: تجهیزات امنیتی و حفاظتی در اختیار باشد. - نمونه گزارش اتاق کنترل و مونیورینگ در اختیار باشد.
ارائه پلان‌های آماده از فضاهای فرضی پایانه توسط مربی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	به‌کارگیری تجهیزات امنیتی و حفاظتی و تأمین امنیت محیط	۲	
۲	دریافت گزارشات از اتاق کنترل و رسیدگی و پاسخگویی به آنها	۲	
۳	انتخاب تجهیزات امنیتی و حفاظتی	۲	
۴	تشخیص نقاط ضعف در شرایط مختلف	۱	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: ۱- پاسخگویی و ارائه واکنش مناسب ۲- کار را با رعایت اصول اخلاقی و صداقت و احترام انجام دهد. ۳- رعایت آداب اجتماعی ۴- مسئولیت انجام کار خود را برعهده بگیرد و وظایف خود را به‌موقع انجام دهد. ۵- کارهای انجام شده را مستند کند.	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

پودمان ۳

متصدی خدمات آتش‌نشانی

واحد یادگیری متصدی خدمات آتش نشانی

جدول بودجه بندی اطفای حریق					
جلسه	واحد یادگیری	بودمان	رئوس محتوا	زمان	
				نظری	عملی
۱	متصدی سیستم های اطفای حریق	سوم	مقدمه، فعالیت های آن، حریق، منابع حریق فعالیت کارگاهی	۳	۵
۲			تعاریف مرتبط با حریق	۲	۰
۳			فعالیت کارگاهی ۳ و ۲	۰	۶
۴			نگهداری و انبارداری مناسب در پایانه برای پیشگیری از حریق	۱	۰
۵			فعالیت کارگاهی ۴	۰	۷
۶			مراحل احتراق، روش های اطفای حریق، فعالیت های کلاسی، انواع حریق و روش های آن	۴	۰
۷			فعالیت های کارگاهی ۵ و ۶ و ۷	۰	۴
۸			تجهیزات اطفای حریق، انواع خاموش کننده های دستی	۲	
۹			فعالیت های کارگاهی ۸ و ۹ و ۱۰	۶	
۱۰			دستورالعمل استفاده از خاموش کننده ها، نکات مهم در به کارگیری خاموش کننده های دستی، فایر باکس	۲	۰
۱۱			فعالیت کارگاهی ۱۲ و ۱۳	۰	۶
۱۲			اقدامات ایمنی هنگام آتش گرفتن خودرو، بارگیری و تخلیه مواد آتش گیر	۲	
۱۳			فعالیت های کارگاهی ۱۴ و ۱۵	۶	
۱۴			سیستم اعلام حریق، علائم ایمنی، نقاط تجمع ایمن	۲	
۱۵			فعالیت های کارگاهی ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱	۶	

مقدمه

در این پودمان انواع آتش، عوامل ایجاد آتش، تجهیزات اطفای حریق و فرار و اقدامات زمان خطر، به هنرجویان آموزش داده می‌شود، و پس از اتمام این پودمان انتظار داریم هنرجویان با انواع حریق و راه‌های مهار آنها آشنایی کافی داشته باشند.

فعالیت کلاسی

استفاده ناصحیح از وسایل داخل منزل که موجب حریق می‌شود.

حریق‌های داخل منازل، معمولاً در اثر عوامل زیر به وقوع می‌پیوندد:

- استفاده از چندین انشعاب از یک پریز
- استفاده بیش از حد از تجهیزات برقی
- نشستی وسایل گرمایشی مانند بخاری نفتی یا گازی
- نصب غیرصحيح تجهیزات گرمایشی
- نگهداری اشتباه وسایل و مواد آتش‌گیر در منزل.

فعالیت کلاسی

دلایل حریق در یک پایانه

دلایل حریق در پایانه‌ها شبیه دلایل حریق در منازل است به علاوه:

- نقص فنی در خودروها
- تعمیرات غیرمجاز در پایانه یا در خودرو
- خرابکاری (که می‌تواند از دلایل آتش‌سوزی باشد)
- نگهداشت غیرمجاز مواد آتش‌زا
- استعمال دخانیات
- دیو و نگه‌داری وسایل آتش‌زا در محلی نامناسب.

فعالیت کلاسی

استفاده از متصدی اطفای حریق به دلایل ذیل ضروری است:

- بررسی شرایط کاری و اطمینان از ایمن بودن محیط کار
- اطمینان از اجرای صحیح دستورالعمل‌های ایمنی
- اطمینان از آمده به کار بودن تجهیزات ایمنی
- طراحی و اجرای مانورهای ایمنی و آتش‌نشانی
- اجرای آموزش‌های ایمنی به سایر نفرات
- فرماندهی حریق در صورت بروز آتش‌سوزی.

فعالیت کلاسی

چهارعامل اصلی آتش

چهار عامل اصلی آتش گرفتن کبریت روی اضلاع هرم عبارت‌اند از: چوب یا ماده سوختنی، هوا، حرارت در اثر ایجاد اصطکاک و زنجیره سوختی در اثر واکنش گوگرد

فعالیت کلاسی

فهرستی از عوامل محتمل ایجاد حریق در کارگاه یا محل آموزش

عوامل محتمل در پاسخ فعالیت دلایل حریق در داخل منزل و پایانه فهرست شود و نتایج آن را می‌توان یا به صورت اسلاید در کلاس ارائه داد و یا در مورد آن بحث و گفت‌وگو کرد. آزمایش ذکر شده همراه با نور و حرارت است و بسیار سریع اتفاق می‌افتد.

فعالیت کلاسی

بررسی مقدار بسیار کمی گازوئیل و نفتالین، مفهوم دمای اشتعال و احتراق

آزمایش دمای اشتعال: آزمایش فوق در خصوص بنزین و نفتالین بسیار خطرناک است و به سرعت مشتعل می‌گردند. موادی مانند گازوئیل و نفت کوره به راحتی مشتعل نمی‌شوند، ولی همین مواد نیز به راحتی خاموش نمی‌گردند.

فعالیت کلاسی

دمای خود اشتعالی مقدار بسیار کمی از ماده‌ای مانند فسفر

برخی مواد که معمولاً در نفت نگهداری می‌شوند، در دمای محیط به سرعت اکسیده و مشتعل می‌گردند. فسفر جزو موادی است که در هوای آزاد به سرعت اکسیده و مشتعل می‌شود. این مواد در حالت طبیعی و بدون نیاز به حرارت به صورت خودبه خودی مشتعل می‌گردند. یادآوری می‌شود برخی مواد مانند کاه خشک در شرایط هوای گرم احتمال آتش‌سوزی خودبه‌خودی را دارد.

فعالیت کلاسی

مواردی که لازم است در انبارداری رعایت گردد:

- در انبار باید مواد مشابه را در کنار هم انبار کنند و نباید مواد قابل اشتعال و عادی را با هم انبار کرد.
- وسایل باید به نحوی انبار شوند که مانعی برای ورود و خروج افراد و ماشین‌آلات نگردد.
- تمهیدات لازم برای جلوگیری از سرخوردن و در رفتن کالاهای گرد و حلقوی در نظر بگیرید. مثلاً از گوه استفاده کنید.
- همیشه هنگام انبارداری و نگهداری کالا و وسایل، توصیه سازنده را به کار گیرند.
- در انبارها تجهیزات آتش‌نشانی به تعداد کافی و آماده به کار وجود داشته باشد.
- بشکه‌ها یا ظروف محتوی مایعات خطرناک قابل اشتعال باید در انبارهایی نگهداری شود که دارای مشخصات زیر باشد:
 - کف و بدنه و سقف انبار از مصالح نسوز ساخته شده باشد.
 - بشکه‌های محتوی مواد خطرناک باید در محل خنکی انبار شود.
 - بشکه‌ها یا ظروف خالی را که به منظور پر کردن مجدد از مایعات خطرناک انبار می‌کنند باید از بشکه‌های خالی مجزا کرد.
 - به دلیل اینکه بخارات این مواد قابلیت اشتعال و انفجار دارند، لازم است محل انبار نمودن این مواد دارای تهویه مناسب باشد. این تهویه باید توسط طراح در حین ساخت انبار در نظر گرفته شود و معمولاً باید از نوع مکانیکی انتخاب گردد. در انتخاب تهویه باید به مقررات الکتریکی مربوط به مواد قابل اشتعال توجه نمود.

فعالیت کلاسی

در هریک از موارد زیر، کدام ضلع هرم حریق حذف شده است:

جدول ۱

سوخت	گرما	اکسیژن	
	✓		جعبه کبریت خیس شده است و با سایش کبریت، شعله ایجاد نمی شود. - اصطکاک یا حرارت حذف شده است.
		✓	زمانی که از اتاق آتش گرفته خارج می شویم باید در را پشت سر خود ببندیم. - هوا یا اکسیژن حذف می گردد.
✓			با تمام شدن شمع و آب شدنش، شعله خاموش می شود. - مواد سوختنی حذف گردید.
		✓	برای اطفای حریق کسی که آتش گرفته است او را روی زمین می خوابانیم و پتویی روی او می اندازیم. - هوا یا اکسیژن حذف گردیده است.

فعالیت کلاسی

با استفاده از جست و جو در اینترنت، تفاوت طبقه بندی آتش سوزی بر مبنای استاندارد اروپایی و استاندارد

در NFPA ۱۵، ۱۱، ۱۰ یادر IPS۳۶۰ طبقه بندی شبیه آنچه در بالا ذکر شده است یافت می گردد.

فعالیت کلاسی

نشان دادن نوع حریق، با آتش زدن کمی پودر آهن و نشان دادن پرتاب گدازه های حاصل از سوختن و توسعه آتش

نوع حریق، حریق فلزات است و به دلیل اینکه از پودر آهن استفاده شده می توان به آن حریق مواد جامد نیز گفت. در این آزمایش به نکات ایمنی حریق باید توجه نمود و محل آزمایش حتی الامکان باید از مواد قابل اشتعال خالی گردد. بهتر است در حضور نیروهای آتش نشانی هنرستان این آزمایش صورت پذیرد.

فعالیت کارگاهی

خاموش نمودن آتش جامدات، با استفاده از انواع خاموش کننده ها

خاموش نمودن آتش جامدات، با استفاده از انواع خاموش کننده ها رسیدن به این نتیجه که هر خاموش کننده ای برای حریق جامدات مناسب نیست.
هدف از این آزمایش این است که مشخص شود انواع خاموش کننده ها قادر به خاموش نمودن آتش هستند، ولی بعد از مدتی آتش جامدات خاموش شده به وسیله سایر خاموش کننده ها به غیر آب دوباره مشتعل می گردند و فقط آب قادر به خاموش نمودن کامل این نوع آتش است.

فعالیت کارگاهی

خاموش نمودن حریق مایعات

در این آزمایش هدف این است که بهترین ماده خاموش کننده آتش مایعات شناسایی شود. مایعات سطحی سوزند و هنگامی که در سطح آنها آتش است، از پایین آنها می توان مایع برداشت و حتی از آن استفاده نمود.

فعالیت کلاسی

چرا در اطفای حریق مایعات نفتی از آب استفاده نمی شود؟

زیرا افزایش حجم آب هنگام تبخیر در هنگام پاشیدن آب به روی مایعات قابل اشتعال مثل نفت یا روغن، حجم تبخیر افزایش می یابد و باعث پرتاب شدن مایعات، ایجاد انفجار و پاشش آن می گردد و حریق گسترده تر می شود.

فعالیت کارگاهی

ایجاد حریق گازی با استفاده از کپسول مایعات خانگی و خاموش نمودن آن با استفاده از کپسول آتش نشانی

برای خاموش نمودن گازها بهترین وسیله، قطع کامل گاز است، این مورد در آزمایش بالا تجربه می شود.

فعالیت کلاسی

در پایانه های انبار مواد شیمیایی، استفاده از چه نوع خاموش کننده ها و علائمی پیشنهاد می شود؟

در پایانه انبار مواد شیمیایی، باید از فوم آتش نشانی یا از پودر خشک شیمیایی استفاده شود. و علائم ایمنی آن ممنوع بودن استعمال دخانیات و ایجاد هرگونه جرقه در این محیط است.

آتشی که ناشی از الکتریسیته (منشأ الکتریکی) باشد، یعنی، هنوز جریان برق وصل است و شامل آتش سوزی وسایل برقی همچون ژنراتورها، کامپیوتر، تابلوهای برق و... می شود. که ممکن است این آتش سوزی در اثر استفاده نکردن از سیم کشی استاندارد برق و فیوزهای مناسب در مسیر جریان برق دستگاهها به وجود آید و دو خطر دارد: یکی خطر آتش سوزی معمولی که می سوزاند و دیگر خطر الکتریسیته که اگر بی دقتی شود، به مرگ افراد می انجامد. به علت حساس بودن جریان برق دستگاهها، خاموش کننده باید خود عایق جریان برق باشد تا از برق گرفتگی افرادی که مشغول خاموش کردن آتش هستند، جلوگیری شود و در موقع استفاده حتی المقدور به دستگاه و وسیله برقی آسیب نرساند.

چگونگی مبارزه با آن به شرح زیر است:

1 قطع جریان برق از کلید، کنتور و ژنراتور همچنین قطع کابل یا وسائلی که خطرناک نباشند (دستکش هایی وجود دارد که تا چهار هزار ولت را می توانند تحمل کنند و نیز لباس هایی هستند که می شود یکی دو دقیقه در حرارت ۱۵۰۰ درجه

رفت و آمد نمود. این چاره‌اندیشی‌ها برای نجات انسان‌ها از صحنه حریق است).

۲ کپسول حاوی گاز CO_2 که گازی عایق است و به صورت مایع، پر می‌شود و پس از خارج شدن به صورت گاز است، بهترین خاموش‌کننده در این خصوص است.

۳ استفاده از هالوژن‌ها که با متان (CH_4) ترکیب می‌شوند، یعنی در آن به جای چهار تا H، یک برم، یک کلر و دو فلورین قرار می‌گیرد. همچنین بروموکلرودی فلور متان که همان E.C.B است و نیز فرمول‌های دیگر که C.T.C عایق است و در مقابل حرارت تولید گاز فسژن می‌کند. (قیمت آن گران و شدیداً سمی است).

۴ پودر خشک که مانند قشر نازکی روی آنها را می‌پوشاند (و آلودگی نیز ایجاد می‌کند).

فعالیت‌کارگاهی

■ بررسی انواع خاموش‌کننده‌ها و محل نصب هر یک در پایانه

■ بررسی دقیق فهرستی از نقاطی که خاموش‌کننده ندارند و یا به نظر شما تعدادشان کافی نیست

بسته به اینکه نوع کالای انبار چیست، نوع خاموش‌کننده تعیین می‌گردد و تعداد خاموش‌کننده به حجم کالای انبار شده و وسعت انبار بستگی دارد.

فعالیت‌کارگاهی

نشان دادن اینکه اگر کمی کاربید را خیس کنیم و گاز استیلن حاصله را آتش بزیم، نمی‌توان آن را با آب خاموش کرد.

نکته مهم: برای خاموش کردن آتش در این فعالیت، باید از پودر خشک شیمیایی و یا فوم اطفای حریق استفاده نمود.

فعالیت‌کارگاهی

بررسی شیوه‌های مختلف اطفای حریق در پایانه و پیشنهاد خاموش‌کننده‌های مناسب برای هر یک از آنها.

براساس مطالب ذکر شده درباره حریق و انواع آن، نوع اطفای حریق تعیین می‌شود. برای مثال آتش نوع A که آتش جامدات است باید با آب خاموش شود.

فعالیت‌کارگاهی

بررسی محل ایستادن با خاموش‌کننده و نیز روش و مسیر فرار

با فرض جهت‌های وزش باد مختلف و جهت گسترش حریق، هدف از این فعالیت نشان دادن این مطلب است که اگر در جهت موافق باد به سمت آتش حمله کنیم، شعله آتش به سمت ما حمله می‌کند و احتمال اینکه صورت ما سوخته شود و یا آسیب ببیند بسیار زیاد است. از طرف دیگر ماده خاموش‌کننده نیز در جهت باد به سمت خود ما برمی‌گردد و کارایی خود را برای خاموش نمودن آتش از دست می‌دهد.

نحوه صحیح استفاده از یک خاموش کننده

در این تمرین هدف ایجاد مهارت استفاده از خاموش کننده، ایجاد و هماهنگی لازم بین هنرجو و آتش واقعی است. با این تمرین رفتار افراد در مواجهه با آتش واقعی سنجیده می شود. بسیاری از افراد که در حالت عادی کاملاً از طرز استفاده از خاموش کننده ها مطلع هستند، در زمان مواجهه با آتش واقعی دستپاچه می شوند و رفتار نامناسب ارائه می دهند این موارد در این فعالیت باید به صورت عملی هم دیده شود و هم تمرین گردد و در صورت نیاز برای برخی افراد این فعالیت چندین بار تکرار شود.

مانور چیست؟

برای انجام دادن امور محوله در آتش نشانی لازم است روند از قبل تعریف شده ای را دنبال کنید. این روند از قبل تعریف شده به صورت یک استاندارد درآمده است و اصطلاحاً به آن مانور می گویند. گفتنی است در بعضی مواقع شکل عملیات فرق می کند و این مانور باید انعطاف پذیر باشد و بسته به شرایط حاکم تغییر کند. برای بالا بردن راندمان عملیات باید برنامه عملیاتی داشته باشیم. برنامه عملیاتی شامل روشی است که به شما اطمینان می بخشد تا چشم انداز سازمان تان را دقیقاً مشخص کنید و فعالیت ها در جهت تحقق اهداف صورت گیرد.

هر گام عملیاتی باید اطلاعات زیر را دربر داشته باشد:

- ۱ چه اقداماتی باید انجام شود؟
 - ۲ چه کسی مسئول انجام اقدامات تعیین شده است؟
 - ۳ چه زمانی هر یک از اقدامات و فعالیت ها باید انجام گیرد و هر فعالیت تا چه زمانی به طول می انجامد؟
 - ۴ چه منابعی نیاز است تا اقدامات و فعالیت های مربوطه انجام پذیرد.
- نخستین گام برای داشتن برنامه عملیاتی طراحی برنامه عملیاتی است. در این راستا باید ابتدا یک برنامه سه تا پنج ساله برای برنامه های عملیاتی تدوین کنیم. در مرحله بعد مقصدها تعیین شود.

مقاصد برنامه عملیاتی شامل چه عنوان هایی است؟

- ۱ بازبینی رسالت و اهداف
 - ۲ تصمیم گیری در مورد نتایجی که می خواهید به آن برسید.
 - ۳ تعیین چارچوب زمانی
 - ۴ تعریف چارچوبی برای پاسخگویی.
- سیاست گذاری (استراتژی) برای رسیدن به هدف امری اجتنابناپذیر است. سیاست گذاری در قالب روش، نگرش، و پاسخ هایی است که برای رسیدن به هدف به کار می رود و به تهیه برنامه اجرایی منجر می گردد.

در آتش‌نشانی برای تمرینات عملیاتی و رسیدن به استانداردهای (اس.اُ.پی) (sop) باید به روش‌های زیر عمل کنید:

۱ تشکیل فرم وقوع حادثه:

برای هر حادثه باید فرمی تهیه شود و در آن اطلاعات مربوط به آن حادثه ثبت گردد. در مرحله بعد پایش نهایی به منظور رسیدن به یک روش عملیاتی صحیح انجام شود.

۲ هدف از عملیات تعیین شده و اجرای آن در دستور کار قرار گیرد:

برای مثال اگر حادثه مورد نظر حریق تانکر سوخت باشد هدف‌گذاری شما اطفای حریق تانکر سوخت است.

۳ درج نقاط ضعف در عملیات و مانورهای آزمایشی:

این کار به ما کمک می‌کند تا در مانورهای بعدی اشتباهات خود را تکرار نکنیم.

۴ درج کارهای حاشیه عملیات

۵ درج پیشنهادهای افسر ایمنی

۶ درج اقدامات مورد نیاز و اقدامات مورد انتظار

۷ ثبت اسامی کامل افرادی که در عملیات شرکت دارند (همراه با مشخصات‌شان)

۸ ثبت فرم تجهیزات استفاده شده در عملیات

تمامی مواردی که در بالا ذکر شد شروعی برای اجرای صحیح تمرینات عملیاتی است. این تمرینات در مجموع ما را به سمت و سویی مطمئن راهنمایی می‌کند. بعد از اینکه هدف‌گذاری و تعیین مراحل انجام شد برگزاری مانور اولین اولویت است هدف از برگزاری مانور اجرای یک نمایش تبلیغاتی نیست بلکه هدف از برگزاری مانور تعیین نقاط ضعف و قوت و در نهایت ایجاد آمادگی افراد برای انجام دادن کار است.

انواع مانور

۱ مانور دور میزی: در این نوع مانور همه کارها روی کاغذ ثبت می‌شود و فرمانده وظایف تیم عملیاتی را برایشان توضیح می‌دهد. در این مانور هیچ کار عملی انجام نمی‌شود.

۲ مانور در بعد عملی و نظری: در این نوع مانورها مانند مانور دور میزی وظایف تشریح می‌شود، سپس گوشه‌ای از این وظایف به صورت عملی به اجرا درمی‌آید.

۳ مانور در ابعاد واقعی: در این نوع مانور همه چیز به شکل واقعی صورت می‌گیرد و شرایط حاکمه همانند شرایط واقعی در نظر گرفته می‌شود.

نکته

مانوری موفق است که زمان اجرای آن به نیروها اعلام نشود و آنها بدون اینکه زمان برگزاری مانور را بدانند همواره آماده باشند.

نکته

مدیرانی موفق‌اند که بعد از برگزاری مانور با تشکیل جلسات متعدد مشکلات مانور قبلی را برطرف کنند تا مانور بعدی با مدیریت صحیح اجرا شود.

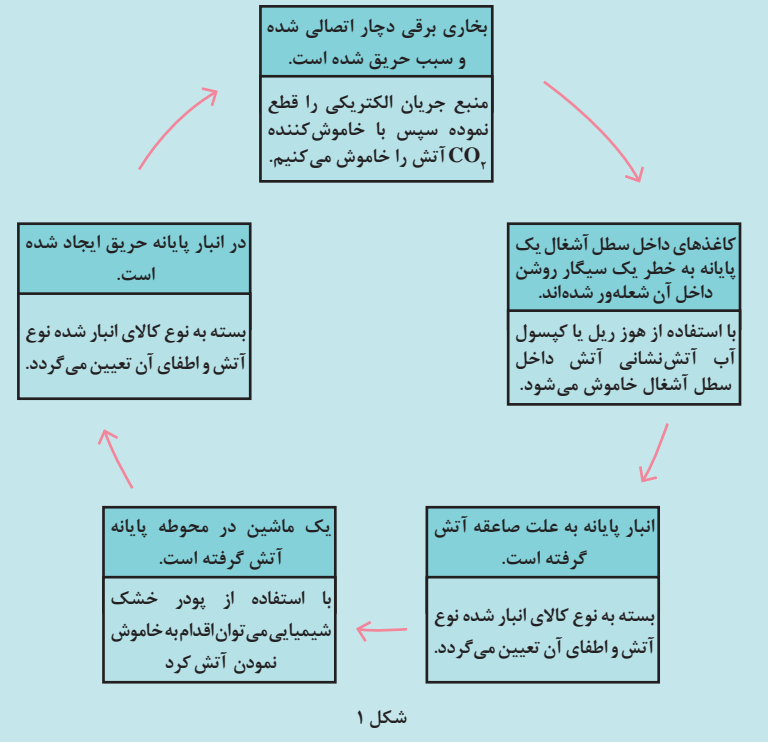
برای اینکه مانور به شکل استاندارد تدوین شود، با تهیه فرمی، مشخصات زیر را در آن ثبت کنید:

- ۱ تاریخ تکمیل فرم
- ۲ شماره فرم
- ۳ شماره صفحه
- ۴ عنوان عملیات
- ۵ شماره عملیات
- ۶ هدف عملیات
- ۷ نوع مانور از نظر آموزشی
- ۸ ماهیت عملیات براساس زمان سنجش عملیات، اطفای حریق، پاکسازی و نجات
- ۹ درخواست کننده و اعلام کننده
- ۱۰ شرایط مانور براساس روز، تاریخ، ساعت، محل و زمان عملیات
- ۱۱ اسامی شرکت کنندگان
- ۱۲ ارزیابی کلی از فعالیت‌ها (شرکت کنندگان، همکاران و...)
- ۱۳ شرکت کنندگان در عملیات براساس پست سازمانی
- ۱۴ ارزیابی تجهیزات مورد نیاز در عملیات بر اساس نوع تجهیزات و تعداد
- ۱۵ ارزیابی گروه‌های همکار، براساس نام گروه
- ۱۶ ارزیابی وضعیت تدارکاتی
- ۱۷ ارزیابی کلی عملیات
- ۱۸ نام و امضای ارزیابی کننده
- ۱۹ نام و امضای ارزیابی شونده
- ۲۰ جمع امتیازات داده شده.

فعالیت کلاسی

خاموش نمودن حریق ایجاد شده، حذف یکی از اضلاع هرم حریق و سپس انتخاب یک خاموش‌کننده مناسب

فعالیت کارگاهی

ایفای نقش موارد فوق (در کتاب درسی) با استفاده از اتاق اتوبوس موجود در کارگاه

فرض کنید در قسمتی از پایانه آتش‌سوزی رخ داده است هنرآموز باید برای هر یک از افراد نقشی در نظر بگیرد و از هنرجویان بخواهد نقش محوله را به خوبی ایفا نمایند. در زمان بروز خطر، مجموعه اتفاق‌های زیر ممکن است رخ دهد:

- برق تمام پایانه یا بخشی از آن قطع می‌گردد.
- فعالیت آسانسورها مختل می‌شود. (افراد حاضر در پایانه در زمان بروز خطر مجاز به استفاده از آسانسور نیستند).
- کارکنان پایانه باید محل امن را بشناسند ولی ارباب رجوع مطمئناً از محل امن اطلاع کافی ندارند.

حمل و نقل مواد خطرناک

- در حمل و نقل مواد خطرناک لازم است موارد زیر رعایت گردد:
- تمام افرادی که با حمل و نقل مواد خطرناک سروکار دارند باید دوره آموزشی مرتبط را طی نمایند.
 - ظروف، بشکه‌ها، مخازن و وسایل نقلیه حمل‌کننده و ثابت مواد خطرناک باید برچسب و پلاکاردهای هشداردهنده و علائم شناسایی داشته باشند.
 - حمل و جابه‌جایی مواد خطرناک بدون برچسب شناسایی و علائم هشداردهنده ممنوع است.
 - دستورالعمل واکنش در شرایط اضطراری، باید متناسب با نوع ماده، تهیه شود و در اختیار افراد مرتبط با حمل و نقل قرار گیرد.
 - برگه اطلاعات ایمنی مواد (MSDS) تهیه شود و در اختیار افرادی که با مواد خطرناک سروکار دارند، قرار گیرد.
 - هنگام جابه‌جایی مواد خطرناک از وسایل حفاظت فردی مناسب (مانند کفش، کلاه ایمنی، دستکش، ماسک تنفسی و...) استفاده شود.
 - جابه‌جایی ریلی، زمینی، دریایی و هوایی مواد خطرناک دقیقاً باید مطابق دستورالعمل‌های مرتبط صورت پذیرد.
 - افرادی که با مواد خطرناک سروکار دارند باید از نوع خطر و روش‌های کنترلی و حفاظتی آن آگاه باشند.

ام.اس.دی.اس (MSDS) چیست؟

این واژه اختصاری مخفف عبارت Material Safety Data sheets است، به معنی «برگه‌های اطلاعات ایمنی مواد». این اطلاع‌رسانی تا جایی که ممکن است باید ساده و مختصر باشد و به زبان رسمی کشور استفاده‌کننده از ماده شیمیایی باشد.

انواع آشکارساز یا کاشف در پودمان بعدی کاملاً توضیح داده شده است.

فعالیت کلاسی

فعالیت کارگاهی

بررسی انواع آشکارسازها و محل نصب هر یک در پابانه

در ادامه، کاشف‌ها در فصل ۴ توضیح داده شده است. نکته مهم در این فصل این است که با توجه به محیط و نوع کالای موجود در محیط، باید از نوع آشکارساز مناسب (دودی، حرارتی، پرتوی و ترکیبی) استفاده کرد. به‌طور مثال در انبار لوازم‌التحریر، از آشکارسازهای حساس به شعله استفاده می‌شود.

تعیین مسیرهای فرار ایمن، و روش فرار ایمن و کمک به تخلیه افراد نیازمند؛ نقاط ایمن برای تجمع و بررسی تابلوهای ایمنی نصب شده در این نقاط

برخی شرایط مسیرهای فرار ایمن به شرح زیر هستند.

- مسیرهای خروج باید به گونه‌ای طراحی و اجرا شوند که فرار به سادگی انجام شود. عبور از میان آشپزخانه، انبارها، سرویس‌های بهداشتی، فضاهای کاری، رختکن‌ها، اتاق‌های خواب و فضاهای مشابهی که درهای آنها در معرض قفل شدن هستند، به قصد فرار ایمن مطلوب نیست.
- رعایت حداقل فاصله یک متری پله فرار از پنجره‌های مشرف ضروری است.
- در کل مسیر فرار باید از علائم راهنمایی مناسب استفاده گردد.
- محل و وضعیت پله فرار دور از پلکان عمومی باشد و کلیه واحدها به آن دسترسی داشته باشند.
- پله فرار از پشت بام تا کف تراز خروجی به فضای آزاد (حیاط یا خیابان) مشرف باشد.
- پاخور تمام پله‌ها باید از یک جنس باشد و برای ممانعت از لغزندگی پله‌ها تدابیر لازم اتخاذ گردد.
- ارتفاع نرده پلکان فرار حداقل ۸۰ سانتی‌متر و فاصله حفاظ داخلی (عمودی) حداقل ۱۰ سانتی‌متر در نظر گرفته شود. (نصب حفاظ داخلی به صورت افقی مورد تأیید نیست).
- دو طرف پله فرار دارای گارد محافظ با میله‌های عمودی و حداقل ارتفاع ۱۲۰ سانتی‌متر باشد.
- به منظور جلوگیری از ریزش نزولات آسمانی و سقوط اشیاء به طرف پله فرار از سقف مناسب استفاده شود.
- نصب روشنایی اضطراری در مسیر هر رمپ پلکان فرار نصب گردد (در طراحی نقشه‌های تأسیسات برقی پیش‌بینی شود).

آمادگی برای واکنش در شرایط اضطراری

در حالت واقعی همواره احتمال وقوع رویدادهایی که سازمان را دچار بحران نمایند وجود دارد و از طرف دیگر، زمان وقوع تعدادی از این رویدادها غیرقابل پیش‌بینی هستند (مانند زلزله، سیل، جنگ و تندبادها). لذا شناسایی این موارد (که می‌توانند سازمان را به بحران بکشانند) همچنین ایجاد و حفظ آمادگی برای واکنش در این شرایط می‌تواند خسارات ناشی از این گونه وقایع را به حداقل برساند.

شناسایی چنین عوامل بحران‌ساز در کارخانجات و سازمان‌ها اولین قدم در راه کنترل حوادث ناشی از آنهاست. تا زمانی که از خطرات موجود در یک سازمان شناختی کامل و کافی نداشته باشیم قادر به برنامه‌ریزی برای مقابله با آنها نخواهیم بود. در بخش شناسایی عوامل بحران‌ساز توجه به طبیعت فرایند بسیار مهم است.

براساس تعریف استاندارد OSHA به مواردی مانند نشت گاز سمی، ریزش مواد شیمیایی، نشت مخاطره‌آمیز گازهای قابل انفجار و اشتعال، انفجارات و حریق‌ها و... می‌توان حالت اضطراری اطلاق کرد.

دومین گام ایجاد آمادگی و برنامه‌ریزی برای واکنش در شرایط اضطراری و

شناسایی محورهای پاسخ‌گویی در مقابل بحران است. در این مرحله سازمان علاوه بر تجهیزات و استعدادهای درون سازمانی، امکانات برون‌سازمانی (تأسیسات موجود در سازمان) که امکان استفاده از آنها وجود دارد را مورد شناسایی و ارزیابی قرار خواهد داد. در این‌گونه موارد معمولاً سازمان، ضمن امضای تفاهم‌نامه با سازمان‌های مجاور از ایشان در وضعیت‌های اضطراری کمک می‌گیرد.

در گام بعد، با بررسی عوامل بحران‌ساز و استعدادهای پاسخ‌گویی سازمان، برنامه‌هایی را برای واکنش در شرایط اضطراری تدوین می‌نماید. در این مرحله، سازمان با پیگیری طرح‌های از پیش تعیین شده، به ارزیابی برنامه‌ها و استعدادهای پاسخ‌گویی شناسایی شده می‌پردازد. تمامی مراحل فوق نیاز به پیروی از اصول و قواعد خاصی دارد که در ادامه به آنها اشاره خواهد شد.

طرح‌ریزی: مؤثر بودن و کفایت طرح‌های آمادگی و واکنش در شرایط اضطراری به تعدد این طرح‌ها و اجرای آموزش‌های مرتبط با آنها بستگی دارد. می‌دانیم بدون تعهد مدیریت هیچ برنامه‌ای نمی‌تواند به نتیجه نخواهد رسید، طرح‌های مورد بحث نیز از این قاعده مستثنا نیستند. بنابراین از وظایف مدیریت است که نسبت به مؤثر بودن و کفایت این برنامه‌ها حساسیت نشان دهد و دستورات لازم را در خصوص به روزآوری این برنامه‌ها ابلاغ نماید. طرح‌های اضطراری باید به اطلاع کارکنان برسد و در دسترس ایشان قرار گیرد.

هر یک از طرح‌ها باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

- ۱ روش‌های فرار اضطراری و مسیرهای فرار.
- ۲ پیروی از رویه‌های عملیاتی توسط کارکنان مستقر در سایت. این رویه‌ها شامل روش‌های خارج کردن سیستم از سرویس به صورت اضطراری است و قبل از تخلیه اضطراری واحد باید به اجرا گذاشته شود.
- ۳ رویه‌هایی برای شمارش کارکنان پس از تکمیل طرح تخلیه اضطراری.
- ۴ آموزش تعدادی امدادگر و تجهیز لوازم پزشکی لازم.
- ۵ روش‌های اطلاع‌رسانی حوادث (طریقه اعلان حوادث توسط کارکنان به گروه‌های مربوطه را نشان می‌دهد).
- ۶ مشخص نمودن اسامی و سمت‌های سازمانی که حضورشان در کمیته بحران الزامی است.

۷ فهرست تلفن‌ها و اطلاعات لازم و ضروری.

چند نکته در مورد پیشگیری از آتش‌سوزی

- ۱ مواد نفتی را در انبار و در جاهایی که مواد قابل اشتعال (مواد خشک) وجود دارد قرار ندهید.
- ۲ از روشن کردن آتش در کنار تنه درختان خودداری کنید.
- ۳ در کنار کشتزارها، علوفه خشک، خرمن و جنگل آتش روشن نکنید، مگر اینکه

- اطراف آتش را به خوبی محصور کرده باشید تا باد باعث آتش‌سوزی نشود.
- ۴ اشیای زائد و بی مصرف را که قابل اشتعال است انبار نکنید.
- ۵ زمانی که باد می‌وزد یا طوفان است آتش روشن نکنید و اگر روشن است آن را فوراً خاموش کنید.
- ۶ ته سیگار و کبریت روشن را هر جایی نیندازید و اگر می‌خواهید محلی را که آتش روشن کرده‌اید ترک کنید روی آتش، آب یا خاک بریزید و تا از خاموش شدن آتش اطمینان حاصل نکرده‌اید آن محل را ترک نکنید.
- ۷ بچه‌ها را از بازی با کبریت و آتش منع کنید و خطرات آتش را به آنها متذکر شوید.
- ۸ سیم وسایل برقی را از زیر فرش و بالای در عبور ندهید و همیشه سیم‌ها را کنترل کنید که روپوش آن از بین نرفته باشد.
- ۹ از ریختن آب بر روی سیم و پریز برق خودداری کنید و وسایل برقی را با آب نشویید.
- ۱۰ در موقع ترک منزل دقت کنید شیر گاز و کپسول و وسایل گازی بسته باشد و پریز رادیو و تلویزیون را از برق خارج کنید.
- ۱۱ بلافاصله بعد از استفاده از وسایل برقی مانند رادیو، تلویزیون و کامپیوتر و... روی آنها را نپوشانید.
- ۱۲ تلویزیون و لوازم برقی را، که در هنگام استفاده حرارت تولید می‌کنند، در گوشه‌های اتاق یا سالن قرار دهید تا از دو طرف در مجاورت هوا قرار گیرند.

تخلیه اضطراری

چنانچه وضعیت اضطراری در ساختمان ستاد یا غیر آن رخ دهد، لازم است تخلیه اضطراری انجام شود. جهت‌های امن تخلیه و انتقال افراد و خروجی‌های اضطراری با استفاده از تابلوهای خروج اضطراری مشخص شده است. این علائم افراد را به محل‌های تجمع در شرایط اضطراری هدایت می‌کند. محل‌های تجمع اضطراری در ساختمان معمولاً با علامت مشخص شده است. کارکنان حراست موظف‌اند افراد را جهت خروج از ساختمان به سمت محل‌های امن راهنمایی کنند. پس از تجمع افراد در محل‌های از پیش تعیین شده، سرشماری افراد و جست‌وجوی مفقودین و نجات مصدومین صورت می‌گیرد (با توجه به حضور و غیاب صورت پذیرفته توسط حراست). ضمناً ممکن است از باب رجوع در ساختمان‌ها حضور داشته باشند. در این صورت کارکنان حراست موظف‌اند هدایت ایشان را بر عهده گیرند. هنگام بروز وضعیت اضطراری در حین عملیات و یا در هنگام تخلیه خارج از شرکت، لازم است با پلیس جهت کنترل رفت و آمد، هماهنگی صورت گیرد.

طرح‌های مختلف مانور واکنش در شرایط اضطراری در برابر حریق

سازمان‌ها بسته به شرایط خود دستورالعمل واکنش را در شرایط اضطراری مخصوص به خود طراحی می‌کنند (ادامه کلیات این مطلب را ملاحظه خواهید کرد).

ارزشیابی

در این پودمان هدف این است که هنرجویان مهارت استفاده از تجهیزات اطفای حریق را کسب کنند. در این راستا توجه به موارد ذیل و آگاهی و تسلط یافتن هنرجو به این موارد، ضروری است:

- شناخت کافی از انواع آتش
- آشنایی با روش‌های اطفای حریق
- آشنایی با تابلوها و علائم
- تهیه گزارش از انواع مخاطرات
- توانایی برگزاری مانور
- شناسایی مسیرهای فرار.

برای اطمینان از تأمین اهداف پودمان لازم است در طول دوره و در هنگام برگزاری فعالیت‌های کارگاهی به عملکرد هر یک از هنرجویان توجه شود و برای هر مرحله نمره‌ای (براساس دستورالعمل ارزشیابی) منظور گردد. همچنین در ارزشیابی پایانی تمام مراحل موجود در فرم ارزشیابی لحاظ گردد و مباحثی مانند نوع آتش و اطفای آن در پودمان توسط هنرجو مطرح شود و نکات فنی آنها ذکر گردد تا در ارزشیابی نهایی مورد آزمون قرار گیرد.

ارزیابی شایستگی متصدی خدمات آتش نشانی

<p>شرح کار: هدایت افراد به نقاط ایمن و ایمن سازی محیط - با توجه به شرایط تعریف شده نوع حریق را تعیین کند انتخاب تجهیزات متناسب با نوع حریق - اطفای حریق اطلاع رسانی نکات فنی مورد نیاز به مأموران آتش نشانی</p>																																											
<p>استاندارد عملکرد: اطفای حریق بر اساس استاندارد بین المللی (NFPA) با استفاده از تجهیزات اطفای حریق</p>																																											
<p>شاخص ها: براساس علائم نقاط تجمع ایمن - براساس جداول حریق براساس دستورالعمل استفاده از خاموش کننده ها - براساس فرمت تعریف شده</p>																																											
<p>شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات: شرایط: - محل آزمون: در هنرستان و یاد سازمان آتش نشانی - مدت آزمون: به ازای هر هنرجو ۶۰ دقیقه (۳۰ دقیقه عملی - ۳۰ دقیقه کتبی) - اخذ آزمون به صورت انفرادی - مأمور آتش نشانی حضور داشته باشد. - تعیین نقاط تجمع ایمن فرضی با علائم - فرمت ارائه گزارش در اختیار باشد. - هنرآموز با همکاری مأمور آتش نشانی برای هر یک از هنرجویان موقعیت یا شرایط مختلفی را با مواد مختلف ایجاد کنند. ابزار و تجهیزات: تجهیزات اطفای حریق جعبه کمک های اولیه در اختیار باشد.</p>																																											
<p>معیار شایستگی:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>مرحله کار</th> <th>حداقل نمره قبولی از ۳</th> <th>نمره هنرجو</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱</td> <td>تعیین نوع حریق</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۲</td> <td>تعیین تجهیزات اطفای حریق و ارزیابی کیفیت آنها</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۳</td> <td>اطفای حریق</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۴</td> <td>تهیه گزارش</td> <td>۱</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">شایستگی های غیر فنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش:</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">۱- انجام مراحل کار با سرعت و دقت</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">۲- دقت در تاریخ اعتبار تجهیزات اطفای حریق</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">۳- شهادت کافی برای مواجهه با حالت بحرانی</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">میانگین نمرات</td> <td></td> <td>*</td> </tr> </tbody> </table> <p>* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می باشد.</p>				ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو	۱	تعیین نوع حریق	۲		۲	تعیین تجهیزات اطفای حریق و ارزیابی کیفیت آنها	۲		۳	اطفای حریق	۲		۴	تهیه گزارش	۱		شایستگی های غیر فنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش:		۲		۱- انجام مراحل کار با سرعت و دقت				۲- دقت در تاریخ اعتبار تجهیزات اطفای حریق				۳- شهادت کافی برای مواجهه با حالت بحرانی				میانگین نمرات			*
ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو																																								
۱	تعیین نوع حریق	۲																																									
۲	تعیین تجهیزات اطفای حریق و ارزیابی کیفیت آنها	۲																																									
۳	اطفای حریق	۲																																									
۴	تهیه گزارش	۱																																									
شایستگی های غیر فنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش:		۲																																									
۱- انجام مراحل کار با سرعت و دقت																																											
۲- دقت در تاریخ اعتبار تجهیزات اطفای حریق																																											
۳- شهادت کافی برای مواجهه با حالت بحرانی																																											
میانگین نمرات			*																																								

پودمان ۴

متصدی سیستم‌های حفاظتی

واحد یادگیری متصدی سیستم‌های حفاظتی

جدول بودجه‌بندی

زمان		رئوس محتوا	پودمان	واحد یادگیری	جلسه
نظری	عملی				
۵		مقدمه، فعالیت کلاسی ۱، تعریف ارگان‌های امدادی، تعریف شیفت کاری، تعریف حفاظت	۴	متصدی سیستم‌های حفاظتی	۱
۳	۲	تعریف حوادث، فعالیت کلاسی ۲، انواع حوادث، فعالیت کلاسی ۳			۲
۲	۶	فعالیت کارگاهی ۱، تجهیزات حفاظتی، دوربین مدار بسته، فعالیت کلاسی ۴			۳
۲	۶	فعالیت کارگاهی ۲، دربازکن تصویری و صوتی، فعالیت کلاسی ۵، تجهیزات هوشمند حفاظتی			۴
۳	۵	دستگاه حضور و غیاب، فعالیت کارگاهی ۳، فعالیت کلاسی ۶، فعالیت کلاسی ۷			۵
۳	۴	اجزای سیستم اعلام حریق، فعالیت کلاسی ۸، سیستم اطفای حریق، دستورالعمل‌ها، فعالیت کلاسی ۹			۶
۲	۶	شرح وظایف، فعالیت کارگاهی ۴، ثبت وقایع			۷
۳	۴	ثبت وقایع روزانه، گزارش حوادث و رویدادها، فعالیت کلاسی ۱۰، فعالیت کلاسی ۱۱، فعالیت کلاسی ۱۲			۸
۱	۱	ارزشیابی پایانی			۹

مقدمه

در این قسمت لازم است هنرجو را با کلیات پودمان آشنا نمود. هرچند مسائل حفاظتی مباحث ایمنی و امنیتی گسترده‌ای دارد، ولی هدف این پودمان تشریح موارد مرتبط با کار متصدی سیستم‌های حفاظتی شاغل در اتاق کنترل پایانه است. این شخص به صورت تمام وقت وظیفه مراقبت از پایانه را برعهده دارد و باید، همواره از امن بودن محیط آگاه گردد. در صورت بروز خطا ضمن ثبت کلیه وقایع لازم است ارگان‌های امدادی مرتبط را آگاه سازد، همچنین به مسئولین ذی‌ربط پایانه اطلاع‌رسانی نماید.

تعاریف

از نظر تعاریف این بخش به اندازه کافی شفاف است، اما از نکات مهم آن، یکی شیفت کاری است. پایانه‌ها بسته به اینکه کدام روش شیفت کاری را برای خود انتخاب نمایند، می‌توانند به صورت ۸ ساعت یا ۱۲ ساعته شیفت‌های کاری خود را طرح نمایند. در شیفت‌های ۸ ساعته معمولاً چهار گروه فعالیت می‌نمایند: یک گروه صبح، یک گروه عصر، یک گروه شب و یک گروه استراحت که به صورت چهار روز چهار روز یا دو روز دو روز جابه‌جا می‌شوند. اما در شیفت‌های ۱۲ ساعته معمولاً سه گروه فعالیت می‌کنند: صبح کار، شب کار و استراحت و به صورت دو روز دو روز جابه‌جا می‌شوند.

(فعالیت‌ها در کتاب درسی توضیح داده شده‌اند و نیازی به تکرار در راهنمای هنرآموز نیست.)

فعالیت کلاسی

بررسی وضعیت اضطراری در محوطه پایانه

در اینجا دو مطلب تصادف خودروها و مصدومیت یکی از رانندگان وجود دارد. که برای موضوع مصدومیت باید با اورژانس و برای موضوع تصادف با پلیس تماس گرفته شود. همچنین لازم است مسئولین پایانه شامل (مسئول پایانه و مسئول ایمنی پایانه) از وضعیت مطلع گردند.

حفاظت

حساسیت و دقت داشتن متصدی سیستم حفاظتی بسیار مهم است و باید در این خصوص به اندازه کافی توضیح داده شود این فرد به عنوان مطلع باید موارد را به دقت ثبت نماید، همچنین همواره در محل کار خود حاضر باشد و مسئولیت وظایف محوله را بپذیرد.

■ حوادث

در این قسمت لازم است انواع حوادث برای هنرجو توضیح داده شود البته کمی هم می‌توان در خصوص حوادث ایمنی توضیح داد ولی با توجه به شرح وظایف تعریف شده برای این سمت حوادث ایمنی در حیطه وظایف وی (متصدی سیستم حفاظتی) نیست. و فقط در صورت مشاهده باید موارد را به مسئول ایمنی پایانه منتقل نماید. گفتنی است افراد حین خدمت در محل کار با مسائل ایمنی به صورت آموزش حین خدمت آشنا می‌شوند و همواره هر کسی مسئول ایمنی فردی خود است. در این قسمت می‌توان این مطلب را به خوبی برای هنرجویان شرح داد.

تعیین لیست وقایع و حوادث و تعیین نوع آنها

براساس انواع حوادث که در بالا بررسی گردید، هنرآموز باید کلاس درسی را به سه قسمت تقسیم کند و از هر قسمت بخواهد تا درباره یکی از نمونه‌های حوادث، مطلب گردآوری نمایند. سپس درباره آن نوع از حادثه بحث و تبادل نظر شود. در ادامه همین بحث در پودمان. انواع حوادث با مثال، ذکر گردیده است.

فعالیت کلاسی

تعیین لیستی از حوادث محتمل در سه گروه

براساس تقسیم‌بندی کلاس در سه گروه از آنها خواسته شود تا برای هفته بعد فهرستی از حوادث هر گروه تهیه گردد. یادآوری می‌شود، متصدی سیستم‌های حفاظتی باید کاملاً با انواع حوادث آشنا شود تا در زمان بروز خطر بتواند واکنش مناسب داشته باشد. این قسمت از پودمان بسیار حائز اهمیت است.

فعالیت کلاسی

انجام عکس‌العمل صحیح در برابر هر نوع حادثه در لیست حوادث

براساس فهرست تهیه شده هنرآموز باید سه گونه متفاوت حادثه را انتخاب کند و از هنرجویان خواسته شود هر کدام نقشی را برعهده بگیرند و عملاً در برابر حادثه عکس‌العمل صحیح را آموزش دهند.

فعالیت کارگاهی

تجهیزات حفاظتی

عوامل اصلی در انتخاب سیستم‌های مدار بسته را باید توضیح داد. برخی از آنها که در انتخاب این تجهیزات مؤثر هستند، عبارت‌اند از:

- هزینه بر بودن نصب و نگهداشت سیستم
- حجم تبادل کالا و مسافر در پایانه (در اصل حجم مراجعه به پایانه)

■ وسعت پایانه

■ فرهنگ همسایگان و مردم محلی

معمولاً طراحان با در نظر گرفتن این موارد به نصب این سیستم‌ها در پایانه می‌پردازند و ممکن است یکی یا همه این تجهیزات در پایانه نصب گردد.

دوربین مدار بسته

تهیه تصاویر مدار بسته ممکن است یکی یا چند مورد از این اهداف اصلی را دنبال کند:

الف) حفاظت، حراست و ایمنی

ب) کنترل، مدیریت و نظارت

ج) آموزش و تحقیقات.

امروزه از این سامانه برای حفاظت و نظارت بر اماکن مهم، اماکن پر تردد و اماکن پرخطر استفاده می‌شود. پایانه‌ها، موزه‌ها، فروشگاه‌ها، زندان‌ها، فرودگاه‌ها، ایستگاه‌های مترو و راه‌آهن و حتی بیمارستان‌ها و مدارس از دیگر اماکنی است که به این دستگاه‌ها مجهز شده‌اند. با وجود این سیستم، شناسایی و تعقیب مجرمان امکان‌پذیرتر است.

کاربرد اصلی و عمده دوربین‌های مدار بسته در دستگاه‌های حفاظتی است اما کاربرد آنها به دستگاه‌های حفاظتی محدود نمی‌شود. کارکرد دیگر سامانه‌های مدار بسته، کارکرد نظارتی است. امروزه بسیاری از مدیران به وسیله این دستگاه بر کار نیروهای خود نظارت دارند. کنترل ترافیک شهرها نیز بر اساس کارکرد این دستگاه‌های مدار بسته استوار است.

کاربرد دوربین مدار بسته در جلوگیری از ارتکاب جرائم بسیار وسیع است.

به‌طور مثال می‌توان به دوربین‌های دستگاه‌های خودپرداز بانک‌ها اشاره کرد با دوربین‌های خود جرمی چون وارد کردن تصادفی رمز کارت اعتباری را شناسایی می‌کنند.

فعالیت کلاسی

تهیه فهرستی از کاربرد دوربین مدار بسته

تا تشکیل تیم‌های سه نفره در کلاس، کاربرد دوربین مدار بسته را که در بالا توضیح داده شد، کاملاً به آنان توضیح دهید. نکته مهم در این قسمت این است که متصدی سیستم‌های حفاظتی باید بداند که چه وقت و چگونه از این سیستم استفاده کند.

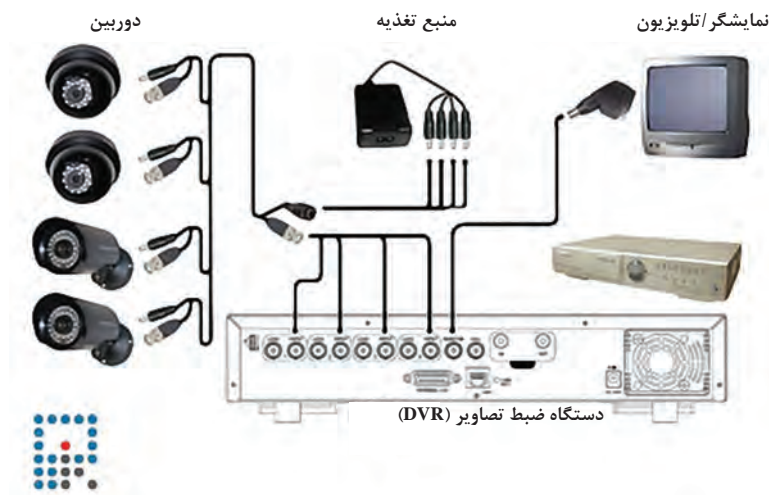
فعالیت کارگاهی

آشنایی با نحوه راه‌اندازی تجهیزات دوربین مدار بسته

در این بخش تمام هنرجویان باید با فعال و غیرفعال نمودن سیستم آشنا شوند، برای آشنایی بیشتر آنان، در ادامه اجزای سیستم به‌طور کامل شرح داده می‌شود.

■ تجهیزات مورد استفاده در سیستم دوربین مدار بسته
 این نوع تجهیزات در یک پایانه متعدد و رو به افزایش است، اما حداقل تجهیزات
 یک سیستم دوربین مدار بسته پایانه عبارت اند از:

شکل ۱- تجهیزات مورد استفاده در سیستم دوربین مدار بسته

شکل ۲- دوربین صنعتی

الف) دوربین به منظور گرفتن
 تصاویر

شکل ۳- مالتی پلکسر

ب) دستگاه مالتی پلکسر
 به منظور جمع آوری چند تصویر
 در یک جا جهت کنترل تصاویر
 بر روی تلویزیون یا ضبط تصاویر